

Kongres Dydaktyki Polonistycznej

Sekcja 2. Omówienie przebiegu obrad

Środa 20 listopada

Uczeń XXI wieku na lekcjach języka polskiego.

Krzysztof Biedrzycki odwołał się do badań polskiej edukacji, zarówno prowadzonych przez krajowe ośrodki badawcze, jak przez konsorcja międzynarodowe: dane statystyczne pozwalają stworzyć obraz polskich uczniów, mocnych oraz słabych stron ich wiedzy oraz umiejętności. Danuta Jastrzębska-Golonka i Agnieszka Rypel mówiły o sytuacji uczniów dysfunkcyjnych, podkreślały, że nauczyciele przedmiotowi są słabo przygotowani do pracy z takimi uczniami. Iwona Wróbel przedstawiła wyniki badań dotyczących kompetencji uczniów w posługiwaniu się terminologią teoretycznoliteracką w akcie interpretacji tekstu. Magdalena Trysińska zaprezentowała raport z badania dotyczącego umiejętności językowych uczniów. Ewa Kaczyńska podzieliła się własnymi doświadczeniami dydaktycznymi w pracy nad tekstami staropolskimi. Wioletta Żurawska dokonała przeglądu strategii interpretacyjnych twórczości Cypriana Norwida w podręcznikach licealnych. Anna Janus-Sitarz mówiła o kompetencjach kształconych podczas lekcji interpretacji tekstu literackiego i o metodach kształtowania umiejętności czytania literatury.

Czwartek 21 listopada

Jak kształcić kompetencje komunikacyjne w szkole i na uniwersytecie

Małgorzata Karwatowska, Ewa Dunaj i Beata Jarosz przedstawiły propozycje pracy nad tekstami poetów najmłodszych generacji. Jolanta Tambor zwróciła uwagę na wykazywane przez studentów polonistyki (zamierzających w przyszłości uczyć w szkole) niedostatki w wiedzy o języku i postulowała wzmocnienie kształcenia językowego w programie studiów. Aneta Załazińska i Beata Drabik-Frączek omówiły założenia komunikologii jako dyscypliny naukowej i wskazały metody kształcenia umiejętności komunikacyjnych. Joanna Gawel podzieliła się doświadczeniami w nauczaniu umiejętności komunikacyjnych w gimnazjum (tworzenia własnego tekstu, wypowiadanie tekstu literackiego, wchodzenia w relacje komunikacyjne). Krystian Węgrzynek mówił o tym, jak z uczniami rozmawia o polskiej i śląskiej tożsamości, przedstawił propozycję uzupełnienia kanonu kultury polskiej o kanon śląski. Lucja Staniczkowa zdała relację z przygotowań i przebiegu konkursów krasomówczych.

Piątek 22 listopada

Język polski – swój czy obcy? Polonistyka w Polsce i za granicą wobec problemów wielokulturowości.

Został odczytany referat Marii Sobotkovej, w którym autorka przedstawiła doświadczenia naukowe i dydaktyczne polonistów na uniwersytetach czeskich. Romuald Cudak mówił o sytuacji literaturoznawstwa po zwrocie poststrukturalistycznym, zwłaszcza o podważeniu prawomocności istnienia kanonu arcydzieł i zastąpieniu go przez proponowany przez badacza katalog tekstów oraz o konsekwencjach tej zmiany w przekazywaniu wiedzy o literaturze polskiej cudzoziemcom. Joanna Raczkowska przedstawiła tendencje badawcze wśród polonistów pracujących na uniwersytetach szwedzkich. Anna Czeniek omówiła problemy nauczania języka polskiego dzieci emigrantów, między innymi kwestie ich motywacji. Swietłana Musijenko opowiedziała o problemach polonistyki na Białorusi. Liliana Madejska podzieliła się doświadczeniami z pracy polonistyki w Austrii, podkreśliła przy tym, że globalizacja stwarza szansę dla polonistów, którzy znajdują pracę w wielu krajach świata. Anna Seretny i Ewa Lipińska przedstawiły wyzwania, jakie stoją przed nauczycielami języka polskiego jako obcego, a także przed nauczycielami języka polskiego w kraju, którzy coraz częściej muszą się mierzyć z problemem nauczania dzieci, dla których polski jest językiem drugim (imigranci) lub odziedziczonym (reemigranci).

Wnioski wynikające z obrad w sekcji drugiej

Uczestnicy obrad wskazali różne czynniki, które pozwalają na postawienie diagnozy sytuacji współczesnej dydaktyki języka polskiego. Wskazali jej nowe lub przeformułowane cele. W wielu wypowiedziach praktycy dzielili się swoimi doświadczeniami dydaktycznymi, co pozwala stworzyć katalog dobrych praktyk. W trakcie dyskusji wyłoniły się postulaty kierowane w stronę wyższych uczelni kształcących nauczycieli

1. Diagnoza

- a. Nowa sytuacja, w której znalazła się współczesna polonistyka
 - Napór technologii, dominacja kultury cyfrowej i wizualnej oraz popularnej
 - Globalizacja, wielokulturowość, osłabienie etnocentryczności
 - Nowy paradygmat badań nad kulturą, w którym weryfikacji, uzupełnieniu lub nawet odrzuceniu podlega tradycyjny kanon
- b. Słabości edukacji polonistycznej
 - Niewystarczająco kształcone umiejętności językowe, zwłaszcza słaba wiedza o języku, szczególnie niepokoi, że słaba nie tylko u uczniów, ale i u nauczycieli
 - Nie dość dobrze kształcone umiejętności komunikacyjne
 - Zbyt ubogi zasób słownictwa uczniów, zwłaszcza w rejestrze języka literackiego
 - Nieczytanie, odwrót od lektury

- Niezrozumienie wielu tekstów (zwłaszcza staropolskich) na poziomie podstawowych znaczeń słów
 - Niezadowalające kształcenie umiejętności złożonych, w tym zwłaszcza interpretacji
 - Powszechna nieumiejętność pracy nauczycieli przedmiotowych z uczniami specjalnej troski, zwłaszcza uczniami dysfunkcyjnymi
- c. Mocne strony edukacji polonistycznej
- Zdecydowanie poprawiające się wyniki w badaniach międzynarodowych obejmujących umiejętności kształcone na lekcjach języka polskiego (czytanie, rozumienie tekstu, interpretacja, argumentowanie)
 - Zauważalna poprawa wyników uczniów najsłabszych w badaniach międzynarodowych
 - Intensywny rozwój polonistyki zagranicznej
 - Pozytywny stosunek do szkoły tak nauczycieli, jak uczniów
 - Inwencja nauczycieli, pomysłowość, chęć stosowania nowatorskich i atrakcyjnych metod pracy z uczniami, rozumienie potrzeby skutecznego rozwiązywania problemów dydaktycznych
- 2. Cele współczesnej polonistyki**
- a. Kształcenie kompetencji językowych, komunikacyjnych i kulturowych u uczniów polskich mieszkających w kraju, reemigrantów, imigrantów, emigrantów oraz cudzoziemców
 - b. Kształcenie kompetencji społecznych (w tym tzw. kompetencji miękkich)
 - c. Budowanie tożsamości narodowej, społecznej, osobowej itd., kształcenie umiejętności wyrażania tożsamości, mówienia o niej
 - d. Przebudowa (reinterpretacja) kanonu
- 3. Dobre praktyki**
- a. Wykorzystanie wiedzy o języku, wrażliwości językowej uczniów, a także doświadczeń glottodydaktyki w nauczaniu literatury (zwłaszcza staropolskiej)
 - b. Metoda powolnego czytania (slow reading)
 - c. Głośne czytanie
 - d. Działania tekstotwórcze (w tym retoryczne)
 - e. Konkursy krasomówcze
 - f. Rozszerzenie kanonu polskiego o kanon regionalny, etniczny czy środowiskowy (np. kanon śląski)
 - g. Doświadczenia polonistyk zagranicznych
- 4. Postulaty**
- a. Korzystne byłoby wzmocnienie kompetencji językowej nauczycieli języka polskiego, zwłaszcza w zakresie wiedzy o języku. W tym celu trzeba by podnieść wymagania w zakresie przedmiotów językowych na uczelniach kształcących przyszłych nauczycieli.
 - b. Korzystne byłoby intensywniejsze kształcenie nauczycieli języka polskiego jako obcego: na większej liczbie uczelni oraz na wszystkich stopniach studiów.

- c. Korzystne byłoby lepsze przygotowanie przyszłych nauczycieli do pracy z uczniami dysfunkcyjnymi.

Opracowanie:

Krzysztof Biedrzycki